

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Кафедра підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність	242 «Туризм і рекреація»
Освітньо-наукова програма	«Туризм»

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу
(назва кафедри)

(підпис)

Марина САЛУН

Гарант освітньо-наукової програми «Туризм»
(назва програми)

(підпис)

Олена ЧУПИР

Харків
2025

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д.е.н., професор Сущенко О.А.,

д. наук з держ. упр., доцент Ахмедова О.О.

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Туризм»

Програму схвалено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу

Протокол засідання кафедри № 2 від 04.09.2024 р.

Дію робочої програми пролонговано:

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу _____ Салун М. М.

Гарант освітньо-наукової програми «Туризм» _____ Чупир О. М.

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу _____ Салун М. М.

Гарант освітньо-наукової програми «Туризм» _____ Чупир О. М.

на 20__/20__ н.р. Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу _____ Салун М. М.

Гарант освітньо-наукової програми «Туризм» _____ Чупир О. М.

Вступ

Педагогічна практика (далі – ПП) є практичною складовою підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 242 "Туризм" третього (освітньо-наукового рівня) ступеня доктора філософії (аспірантів) усіх форм навчання в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (далі – Університеті).

Програму ПП розроблено відповідно до вимог до підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії, що визначаються чинним законодавством України, зокрема згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [5] і Національною рамкою кваліфікацій [3].

Мета педагогічної практики – набуття здобувачами компетентностей щодо: оволодіння методологією педагогічної діяльності; поглиблення отриманих раніше теоретичних знань і практичних навичок професійної діяльності у галузі туризму; організація та здійснення освітнього процесу й навчання здобувачів інших рівнів освіти (формування первинних здібностей на основі первинного досвіду діяльності); розвитку і професійної підготовки здобувачів інших рівнів освіти до певного виду професійно-орієнтованої діяльності; інтеграції результатів науково-дослідної діяльності в освітній процес на спеціальності 242 "Туризм"; розвитку навичок самоосвіти та самовдосконалення.

ПП – це вид педагогічної діяльності здобувачів, який передбачає здійснення освітнього процесу в Університеті, що охоплює викладання навчальних дисциплін, організацію навчальної діяльності здобувачів, науково-методичну роботу з навчальної дисципліни, набуття умінь і навичок практичної викладацької діяльності.

1. Характеристика, мета, завдання та результати педагогічної практики

1.1. Характеристика педагогічної практики

Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Вид контролю	Семестр
5 кредитів ЄКТС	150 годин: навчальної (обсягом 50 годин), методичної та організаційної (обсягом 100 годин) роботи	Звіт	Протягом нормативного терміну підготовки в аспірантурі Університету з 2 по 8 семестр

1.2. Метою проведення ПП здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії є набуття ними навичок практичної педагогічної (навчальної та науково-методичної) діяльності у закладі вищої освіти, а також поглиблення теоретичних знань та практичних навичок зі спеціальності 242 "Туризм і рекреація", набутих під час підготовки за освітньо-науковою програмою "Туризм".

1.3. Основні завдання та результати педагогічної практики. Завданням ПП є формування у здобувачів загальної компетентності щодо здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки здобувачів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

ПП покликана забезпечити функцію сполучної ланки між теоретичними знаннями, здобутими в процесі засвоєння освітньої та наукової складової теоретичної підготовки та практичною діяльністю щодо впровадження здобутих знань і наукових здобутків у освітній процес. Програма ПП пов'язана з можливістю подальшої викладацької діяльності осіб, які закінчують підготовку на освітній програмі "Туризм", планують свою педагогічну діяльність у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) та необхідністю підготовки власних науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації для Університету.

Основним завданням педагогічної практики є формування загальних та спеціальних компетентностей, які потрібні для майбутнього фаху. Пройшовши практику, здобувачі освіти мають досягти результати відповідно до освітньо-професійної програми (табл. 1):

Таблиця 1

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 3.	ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8. СК 1, СК 8, СК 9.
РН 11.	СК 2, СК 3, СК 5.

де, РН 3. Планувати та виконувати наукові дослідження з туризму і рекреації й дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів.

ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати наукові і науково-прикладні завдання; оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у науковій діяльності.

ЗК 8. Здатність розробляти та управляти науковими проєктами, складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень та реєструвати права інтелектуальної власності.

СК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері туризму і рекреації, оцінювати та забезпечувати якість й результативність досліджень.

СК 8. Знання та розуміння предметної області туризмознавчих досліджень, методів науково-дослідної діяльності з туризму і рекреації та їх адекватне застосування для обґрунтованого вирішення поставлених завдань.

СК 9. Розуміння сутності наукового пізнання в сфері туризму та рекреації, здатність до визначення проблемного поля та формулювання наукових і науково-практичних задач, вміння реалізовувати взаємозв'язок наукового знання з практикою рекреаційно-туристичної діяльності.

РН 11. Здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати проєкти в сфері туризму та рекреації; здійснювати аналіз туристичних потоків регіону, визначати найперспективніші ринки міжнародного туризму; визначати головні чинники позитивного та негативного впливу на рівень інвестиційної привабливості туристичної галузі регіону, визначати пріоритети у реалізації бізнес-проєктів туристичної сфери.

СК 2. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових

результатів, які створюють нові знання у туризмі і рекреації та дотичних до них галузях знань і міждисциплінарних напрямках, що можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з туризму та суміжних наук.

СК 3. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності.

СК 5. Здатність до науково-організаційної діяльності та управління науково-дослідницькими проєктами.

2. Зміст та організація проведення педагогічної практики

ПП складається з трьох етапів: підготовчого, основного та звітнього.

Для кожного етапу керівником практики мають бути сформовані конкретні завдання (вносяться до індивідуального плану ПП аспіранта (додаток А)).

На першому (підготовчому) етапі передбачається знайомство з місцем проходження практики, організаційні збори, інструктаж, зокрема інструктаж із техніки безпеки.

На підготовчому етапі ПП має місце:

спільна робота здобувача-практиканта з керівником та іншими членами професорсько-викладацького складу випускової кафедри туризму щодо вирішення поточних навчально-методичних питань;

ознайомлення з матеріально-технічною базою кафедри туризму і наявним методичним забезпеченням навчального процесу;

ознайомлення з організацією планування та обліку навчальної, наукової та методичної роботи на кафедрі, нормативними документами освітнього процесу;

знайомство з інноваційними освітніми технологіями і їхнє впровадження в навчальний процес.

На цьому етапі також здійснюється вивчення наявного та розроблення нового (удосконаленого) навчально-методичного забезпечення (робочої програми, завдань для практичних занять, кейсів, тестів і т. д.). Із цією метою передбачено:

консультування здобувача керівником практики щодо визначення тематики і виду навчально-методичної розробки;

пошук і первинне оброблення матеріалів (підручників і навчальних посібників, монографій і наукових статей, спеціалізованих журналів, інтернет-ресурсів тощо), пошук додаткового матеріалу;

підготовка та перевірка проєкту навчально-методичної розробки;
підготовка навчально-методичної розробки та її здача керівнику практики.

Рекомендований календарний план проходження ПП здобувача наукового ступеня доктора філософії наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендований план проходження ПП здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії спеціальності 242 "Туризм і рекреація" освітньо-наукової програми "Туризм"

№ п/п	Зміст роботи	Тиждень			
		1	2	3	4 – 16
1	Установча зустріч із керівником ПП та роз'яснення завдань ПП: загальні настанови, ознайомлення з формами робочих і звітних документів, обговорення та затвердження тем навчальних занять і навчально-методичних розробок, які будуть проводити здобувачі за індивідуальним планом ПП	+	–	–	–
2	Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням навчальної дисципліни та підготовка нових навчально-методичних розробок щодо здійснення викладацької діяльності відповідно до напрямку дисертаційного дослідження здобувача	+	+	–	–
3	Проведення практичних занять (або виконання іншого виду аудиторного та позааудиторного навчального навантаження) за профілем, який відповідає напрямку дисертаційного дослідження здобувача	–	+	+	+
4	Підведення підсумків викладацької діяльності у напрямі дисертаційного дослідження здобувача				+
5	Захист результатів ПП на засіданні кафедри туризму – після закінчення семестру (півріччя), в якому мала місце ПП				

Основний етап ПП – її проходження на випусковій кафедрі: здійснення безпосередньої педагогічної діяльності (самостійне проведення практичних, лабораторних або семінарських занять, курсового проєктування та ін.). На цьому етапі передбачається апробація навчально-методичних розробок здобувача у навчальному процесі у формі проведення навчальних аудиторних або позааудиторних занять зі здобувачів з використанням навчально-методичної розробки здобувача-практиканта.

Зміст ПП на кожному етапі визначається індивідуальним планом ПП аспіранта в рамках загальної концепції підготовки здобувачів Університету та кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу зокрема.

Незалежно від форми апробації здобувач має забезпечити відповідність

навчально-методичної розробки вимогам теорії та методології педагогіки вищої освіти, передбачивши застосування інноваційних методів і засобів навчання.

Планування та облік навчальної, методичної та організаційної роботи, яка виконується здобувачами в ході ПП, здійснюється згідно з Положенням "Про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників" [4].

Конкретний зміст та період виконання здобувачем ПП визначається на засіданні кафедри за поданням наукового керівника з урахуванням стажу і здобутого здобувачем досвіду роботи в ЗВО, напрямом його наукового дослідження та завданнями та цілями розвитку кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.

Зміст і період виконання ПП кожного окремого здобувача визначається керівником в індивідуальному плані ПП (де вказуються тема, мета, перелік завдань (робіт) на ПП, навчальна дисципліна, в межах якої будуть реалізовані окреслені завдання (роботи) ПП тощо (додаток А)) у навчальному семестрі, який затверджується на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу щонайменше за п'ять днів до початку семестру (навчальних занять), у якому матиме місце ПП.

ПП проводиться паралельно з вивченням здобувачами дисциплін навчального плану (якщо це передбачено навчальним планом) і виконанням науково-дослідної роботи.

Розклад і період виконання ПП не має співпадати з навчальними аудиторними заняттями, які передбачені розкладом та навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою "Туризм".

Загальне керівництво та контроль за проходженням здобувачем ПП покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений здобувач на час підготовки в аспірантурі Університету.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану ПП здобувача здійснюється науковим керівником, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики (у індивідуальному плані ПП, звіті про проходження практики, протоколі кафедри та індивідуальному навчальному плані аспіранта зазначаються період проведення занять, назва навчальної дисципліни, академічна група слухачів, вид занять тощо);
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально-

викладацької діяльності здобувача;

- контролює роботу здобувача під час виконання ПП, відвідування занять та інші види його роботи зі здобувачами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації ПП.

У процесі проходження ПП здобувач отримує консультації від наукового керівника і бере участь в освітньому процесі під його керівництвом.

У процесі проходження ПП здобувач має право отримати консультацію провідних науково-педагогічних працівників кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу з питань методології та методики викладання у вищій освіті.

Консультавання з питань проведення аудиторних навчальних занять або інших робіт здійснюють керівники практики. Рекомендується відвідування здобувачем занять, які проводять досвідчені викладачі кафедри, вивчення наявного на кафедрі науково-методичного забезпечення дисциплін, що допомагає уникнути типових помилок і сприяє формуванню в майбутніх науково-педагогічних працівників навичок педагогічної майстерності, затребуваних у практичній діяльності організацій. Консультації з керівником практики є обов'язковими, але не обмежують можливості спілкування між здобувачами і керівником.

Можливо як проведення очних консультацій, так і консультацій з застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Безпосереднє керівництво і контроль за виконанням плану ПП аспіранта здійснює керівник практики, який зобов'язаний видати вказівки, рекомендації та роз'яснення з усіх питань, пов'язаних з організацією та проходженням ПП.

Обсяги виконаної здобувачем ПП упродовж усього періоду підготовки в аспірантурі Університету накопичуються.

За потреби (з погодженням із науковим керівником та за рішенням кафедри), обсяги ПП здобувача можуть бути збільшені. У такому випадку величина, на яку фактично відпрацьована здобувачем ПП перевищує передбачений навчальним планом підготовки здобувача обсяг ПП, зазначається у індивідуальному плані роботи аспіранта та у академічній довідці (як виконане позакредитне навантаження).

Для здобувачів ступеня доктора філософії поза аспірантурою, які мають педагогічний стаж і продовжують педагогічну діяльність у межах функціональних обов'язків науково-педагогічного працівника, ПП рішенням кафедри може бути скорочена або зовсім не проводитися (за умови надання позитивного характеристики з місця роботи по завершенню освітньо-наукової

програми "Туризм").

Програма ПП передбачає вивчення здобувачами основ навчальної, наукової та методичної роботи у ЗВО, оволодіння практичними навичками проведення окремих видів навчальних занять, набуття досвіду педагогічної діяльності в умовах сучасного ЗВО.

ПП здобувачів спеціальності 242 "Туризм" може проходити в таких **формах:**

- проведення практичних (лабораторних, семінарських) занять згідно з затвердженим індивідуальним планом ПП аспіранта;

- участь у розробленні різних видів навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;

- підготовка ділових ігор, кейсів і матеріалів для практичних (лабораторних) робіт, складання контрольних завдань і тестів за завданням керівника;

- перевірка курсових і контрольних робіт, рефератів, звітів із практик здобувачів;

- відвідування занять провідних викладачів фахових навчальних дисциплін, майстер-класів експертів і фахівців у галузі наукового дослідження здобувача;

- керівництво науково-дослідною роботою здобувачів вищої освіти;

- проведення консультацій зі здобувачами, проведення практики, інших видів аудиторного та позааудиторного навчального навантаження, визначених у індивідуальному плані ПП.

Систематизовані дані, отримані до початку ПП і в процесі її проходження, мають дозволити здобувачам підготувати за результатами ПП щонайменше один із видів методичного забезпечення навчальної дисципліни (або його завершений змістовний елемент).

Планування та облік навчальної, методичної й організаційної роботи, яка виконується здобувачами в ході ПП, здійснюється відповідно до Положення "Про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників", затвердженого Наказом ректора № 181/1 від 26.06.2018 р. [4].

3. Вимоги до баз педагогічної практики

Базою для проходження педагогічної практики є кафедра підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу. У процесі проходження ПП здобувачі перебувають на робочих місцях у структурних підрозділах (кафедрах) Університету і виконують частину обов'язків викладачів кафедри, дотримуються

правил внутрішнього розпорядку Університету і техніки безпеки, знайомляться з посадовими інструкціями викладачів, логікою побудови навчального процесу та його забезпеченням, виконують покладені на них обов'язки та завдання, набувають навичок самостійної організації та здійснення навчального процесу, вивчають кодекс доброчесності.

Для проведення ПП необхідне таке матеріально-технічне забезпечення: аудиторії університету для проведення практичних (лабораторних, семінарських) занять, індивідуальної роботи зі здобувачами, позааудиторних заходів, аудиторія для проведення загальних методичних нарад керівника практики й аспіранта, аудиторії з мультимедійним обладнанням для проведення занять у дистанційному режимі тощо.

У кожному конкретному випадку програма ПП може змінюватися та доповнюватися залежно від характеру завдань і робіт, які виконує здобувач.

ПП вважається завершеною за умови виконання здобувачем всіх вимог цієї Програми та затвердженого кафедрою туризму індивідуального плану ПП.

4. Вимоги до звіту педагогічної практики

За підсумками проходження ПП здобувач готує звіт про проходження ПП (додаток Б). У звіті про проходження ПП мають бути відображені строки і порядок проходження практики, ступінь виконання запланованих завдань на ПП з перерахуванням документації, яка використовувалася під час проходження ПП тощо. Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути навчально-методичні розробки, які виконані здобувачем у ході ПП, роботи здобувачів освіти бакалаврського/ магістерського рівня тощо (див. п. 3. цієї Програми "Зміст педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії").

Здобувач подає підготовлений звіт про проходження ПП на рецензування керівнику практики у п'ятиденний строк після завершення навчальних занять, проведення яких передбачено індивідуальним планом ПП. Керівник практики заносить свої оцінки, зауваження і пропозиції щодо виконання здобувачем у ході ПП завдань (робіт).

Наприкінці семестру результати проведення здобувачем ПП обговорюються, оцінюються та затверджуються на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.

Оцінювання результатів ПП здобувача ґрунтуються на таких критеріях: активність здобувача у ході виконання ПП, якість звіту та іншої звітної

документації, відгук керівника ПП.

Після проведення ПП і затвердження її результатів на кафедрі підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу здобувач має заповнити блок "Проведення педагогічної практики" свого індивідуального плану роботи на семестр (півріччя), у якому мала місце ПП, а також надати витяг із протоколу відповідного засідання кафедри про результати обговорення та оцінювання проведеної ним ПП до відділу аспірантури і докторантури.

Звіт формується відповідно до поданої в додатку Б структури, згідно з вимогами, що наведені у додатку В, та має містити таку інформацію:

1. Місце проходження практики, характеристику навчальних приміщень (потрібне матеріально-технічне оснащення, зокрема потрібне для проведення занять обладнання); строки практики; назву навчальної дисципліни, за якою проводилися заняття, обсяг навчальної дисципліни у навчальному плані підготовки здобувачів; рівень вищої освіти, спеціальність, номер(и) групи і курс(и) здобувачів, для яких викладалася зазначена навчальна дисципліна.

2. Стан навчально-методичного забезпечення дисципліни; перелік та опис власних науково-методичних розробок здобувача.

3. Вид і теми занять, навчальні цілі, зміст занять, методи і технології викладання, які застосовувалися.

4. Активність роботи здобувачів.

5. Самооцінку виконаної роботи здобувачем (труднощі та успіхи).

6. Пропозиції щодо організації та проведення ПП.

7. Оцінку керівника, його зауваження та пропозиції щодо виконаних здобувачем під час ПП завдань (робіт), загальний відгук про виконання здобувачем ПП.

Додатками до звіту про проходження ПП можуть бути:

навчально-методичні розробки до навчальних занять;

методичний аналіз одного з занять, проведеного іншим здобувачем або викладачем;

рецензії та відгуки на перевірені роботи здобувачів.

У звіті відображаються всі види діяльності здобувача, що мали місце під час ПП, зокрема відзначаються теми проведених занять із зазначенням обсягу годин.

Оптимальний обсяг звіту про проходження ПП, за винятком додатків до звіту, має становити 5 – 10 сторінок.

5. Підбиття підсумків педагогічної практики

Оформлений відповідно до вимог цієї Програми звіт про проходження ПП (разом з індивідуальним планом ПП та електронними версіями розроблених здобувачем навчально-методичних матеріалів за дисципліною, в межах якої проходила ПП; виконаними роботами здобувачів тощо) здобувач подає на рецензування керівнику у п'ятиденний строк після закінчення ПП (останнього аудиторного заняття або іспиту за навчальною дисципліною, в межах якої проходила ПП).

Враховуючи активність здобувача під час ПП та за результатами перевірки наданих здобувачем матеріалів, керівник практики вносить до Звіту з проходження ПП свою оцінку, зауваження та пропозиції щодо кожного з виконаних здобувачем під час ПП завдань (робіт).

Крім того, керівник практики має внести до Звіту про проходження ПП аспіранта свій загальний відгук щодо фактичного рівня виконання здобувачем ПП і зазначити рекомендовану ним оцінку результатів ПП здобувача.

Заповнений здобувачем і керівником практики Звіт про проходження ПП подається на розгляд на засідання кафедри туризму.

6. Критерії оцінювання результатів педагогічної практики

Результати ПП здобувача оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки здобувачів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

У результаті проходження ПП здобувач має:

знати та розуміти:

сутність, умови планування й організації освітнього процесу у ЗВО;

вимоги до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;

основні цілі модернізації вищої освіти України та сутність інноваційних технологій навчання у вищій освіті;

сучасні підходи до проектування, моделювання і конструювання педагогічної діяльності;

закономірності, принципи, систему та нормативно-правову базу організації освітнього процесу у ЗВО;

методики прийняття рішень та критерії оцінювання якості забезпечення освітнього процесу з навчальної дисципліни;

ефективні процедури оцінювання та способи обліку успішності навчання

здобувачів;

етичні норми професійної викладацької діяльності та прийоми професійної викладацької риторики;

правила внутрішнього розпорядку університету;

кодекс та принципи дотримання академічної доброчесності здобувачами та науково-педагогічними працівниками університету;

уміти:

застосовувати сучасні ефективні методи, засоби і технології навчання та викладання у педагогічній діяльності;

впроваджувати наукові досягнення галузі туризму в освітній процес, структурувати результати сучасних наукових досліджень та інтегрувати їх до навчального контенту за навчальною дисципліною;

застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для планування, організації та реалізації освітнього процесу у ЗВО;

виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їхнього розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу;

застосовувати інструменти забезпечення якості вищої освіти в освітньому процесі;

розробляти та запроваджувати програму навчальної дисципліни з використанням інструментів Європейського простору вищої освіти;

розробляти та використовувати засоби діагностики результатів навчання;

демонструвати методики професійного самовдосконалення науково-педагогічних працівників ЗВО;

демонструвати культуру академічної доброчесності, культуру якості освіти.

Оцінювання результатів ПП здобувача на кафедрі підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу має відбуватися за рівнем набуття ним визначених вище знань і вмінь.

У межах раніше визначених знань і вмінь кафедрою можуть встановлюватися більш деталізовані показники оцінювання отриманих здобувачем результатів ПП.

Результати ПП здобувача оцінюються за 100-бальною (що прийнята у ХНЕУ ім. С. Кузнеця) за підсумками захисту звіту про проходження ПП на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження ПП здобувача – 60 балів.

Розподіл балів за кожний вид робіт у загальній оцінці за ПП здобувача:
навчальна робота – до 50 балів;
методична робота – до 30 балів;
організаційна – до 10 балів;
підготовка та захист звіту – до 10 балів.

Критерії оцінювання ПП здобувача наведені у додатку Д.

Для отримання позитивної оцінки здобувач має повністю виконати затверджений кафедрою індивідуальний план ПП, своєчасно оформити поточну та підсумкову документацію, подати її керівнику практики на рецензування, захистити звіт про проходження ПП на засіданні кафедри.

За підсумками звітування здобувача й обговорення результатів проведеної ним ПП на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу ухвалюється рішення щодо оцінювання та затвердження результатів (або повторного проходження) ПП (для кожного здобувача наукового ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою "Туризм" окремо).

Відомості про виконану здобувачем (затверджену кафедрою підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу) ПП з оцінкою заносяться до:

протоколу кафедри, витяг з якого надається до відділу аспірантури та докторантури у п'ятиденний строк, після проведення відповідного засідання кафедри;

індивідуального плану роботи аспіранта у блок "Педагогічна практика".

Оцінка за проходження ПП враховується під час наступної атестації здобувача (звітування про виконання індивідуального плану роботи аспіранта за семестр) на кафедрі підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу.

Здобувачу, який не виконав Програму та/або індивідуальний план ПП, отримав негативний висновок щодо її проходження або незадовільну оцінку за результатами захисту звіту, надається право її повторного проходження та захисту у встановленому порядку.

Рекомендована література

Основна

1. Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> .

2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
3. Національна рамка кваліфікацій, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text> .
4. Положення "Про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників", затверджене Наказом ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця від 27.08.2024 р. № 224 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/1/Polozhennya-pro-planuvannya-ta-oblik-roboty-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv.pdf>
5. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п#Text> .
6. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> .
7. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 (зі змінами) : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> .
8. Про Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах : лист Міністерства освіти і науки України від 26.02.2010 № 1/9-119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_119290-10#Text.
9. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України № 324/95-ВР від 15.09.1995 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> .
10. Caena F. Literature review. Teachers' core competences: requirements and development [Electronic resource] // F. Caena. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/344906332_Literature_review_Teachers'_core_competences_requirements_and_development .
11. Identifying Transferable Skills and Competences to Enhance Early-Career Researchers Employability and Competitiveness [Electronic resource]. – Access mode : <http://eurodoc.net/skills-report-2018.pdf>

Додаткова

12. Національний глосарій 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/715512/1/Glosariy_Full_Fin.pdf .

13. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://erasmusplus.org.ua/images/phocadownload/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF_%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8_book_2015.pdf .

14. Tuning Educational Structures in Europe [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.unideusto.org/tuningeu/> .

Додатки

Додаток А

Шаблон індивідуального плану педагогічної практики

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувач _____

(ПІБ)

кафедри _____

(повна назва кафедри)

за спеціальністю _____

(код та назва спеціальності аспіранта)

у _____ семестрі 20 _____ – 20 _____ навчального року

Керівник педагогічної практики (ПП):

(посада, вчене звання, науковий ступінь та ПІБ керівника практики)

Мета ПП: _____

Інформація про навчальну(і) дисципліну(и), за якою(ими) виконується ПП:

Назва навчальної дисципліни: _____

Обсяг навчальної дисципліни: _____ кредитів ЄКТС та розподіл годин: ____ год лекцій, ____ год практичних занять, ____ год самостійної роботи.

Навчальна дисципліна викладається на _____ рівні вищої освіти здобувачам за спеціальністю _____

_____ форми навчання у _____ навчальному семестрі.

№ з\п	Завдання (види робіт)	Термін виконання запланованого завдання (роботи)	Відмітка про виконання
1	2	3	4
1			
2			

Закінчення додатка А

1	2	3	4
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
...			

Здобувач:

дата

(підпис)

(ПІБ)

Керівник ПП:

дата

(підпис)

(ПІБ)

Науковий керівник:

дата

(підпис)

(ПІБ)

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу протокол № ____ від «____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри:

назва кафедри

(підпис)

(ПІБ)

Шаблон звіту про проходження педагогічної практики

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувач _____
(ПІБ аспіранта)
кафедри _____
(повна назва кафедри)
за _____ спеціальністю
(код та назва спеціальності аспіранта)

у _____ семестрі 20 _____ – 20 _____ навчального року

Керівник педагогічної практики (ПП): _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь та ПІБ керівника практики)

Мета ПП: _____

Інформація про навчальну(і) дисципліну(и), за якою(ими) виконується ПП:

Назва навчальної дисципліни: _____

Обсяг навчальної дисципліни: _____ кредитів ЄКТС та розподіл годин: ____ год лекцій, ____ год практичних занять, __ год самостійної роботи.

Навчальна дисципліна викладається на _____ рівні вищої освіти здобувачам за спеціальністю _____

_____ форми навчання у _____ навчальному семестрі.

№ п/п	Завдання (види робіт)	Термін виконання запланованого завдання (роботи)	Результат виконання	Оцінка, зауваження і пропозиції щодо виконання завдання (роботи) (заповнюється керівником)
1				
2				
3				

Основні підсумки ПП:

[illegible]

Загальний відгук керівника практики (з рекомендованою оцінкою за 100-бальною шкалою ХНЕУ ім. С. Кузнеця):

[illegible]

Здобувач:

дата (підпис) (ПІБ)

Керівник ПП:

_____ (ПІБ)
 _____ (підпис)
 _____ дата

Науковий керівник:

дата

(підпис)

(ПІБ)

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри:

_____ (підпис) _____ (ПІБ)

Вимоги до оформлення звіту про проходження педагогічної практики

Звіт про проходження ПП оформляється на аркушах паперу формату А4. Зміст викладається грамотно, чітко, логічно послідовно. Робота друкується з дотриманням полів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Гарнітура шрифту – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,3. Усі сторінки нумеруються, починаючи з титульного аркуша (номер сторінки на ньому не проставляється), арабськими цифрами знизу по центру.

Заголовки структурних елементів друкують напівжирними літерами та вирівнюють по центру сторінки. Перенесення слів у всіх заголовках не допускаються. Відстань між назвою розділу і наступним текстом має дорівнювати 1 інтервалу.

Цифровий матеріал оформляється у вигляді таблиці. Кожна таблиця повинна мати свій порядковий номер і назву. Назва таблиці розташовується по центру. У тексті обов'язково має бути зроблено посилання на неї, яка може бути оформлена таким чином: "... результати цього дослідження наведені в табл. 2" або "... результати цього дослідження (табл. 2) показали, що ...".

Поряд із матеріалом, оформленим у вигляді таблиць, для більшої наочності дані можна подавати у вигляді рисунків. Нумерація рисунків (також як і таблиць) допускається як наскрізна впродовж усього звіту, так і окремо за розділами. Наприклад, рис. 1.4 (перший розділ, четвертий рисунок). Але водночас необхідно пам'ятати, що в звіті має бути використаний один принцип нумерації таблиць і рисунків. Назву рисунка, на відміну від заголовка таблиці, розташовують під рисунком по центру.

Посилання на літературу слід оформляти в квадратних дужках, із зазначенням номера джерела в списку використаних джерел та сторінки, наприклад: [4, с. 28].

Звіт не має містити виправлень, має бути охайно оформленим та скріпленим.

**Критерії оцінювання педагогічної практики здобувачів
ступеня доктора філософії спеціальності 242 "Туризм"
за освітньо-науковою програмою "Туризм"**

Критерії оцінювання	Бали
1	2
Навчальна робота	
Повністю та самостійно виконав запланований обсяг навчальної роботи. Володіє глибокими теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів. Проявив сумлінне ставлення, наполегливість і старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять і самостійної роботи студентів. Демонстрував критичне мислення та самоаналіз досягнутих результатів. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку. Дотримувався принципів академічної доброчесності	41-50
Повністю виконав запланований обсяг навчальної роботи за незначної допомоги керівника практики або відповідального викладача (лектора). Володіє достатніми теоретичними знаннями з навчальної дисципліни щодо нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи студентів. Оволодів основами методики викладання та організації навчального процесу. Використовував декілька методів навчання. Проявив сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи студентів. Під час виконання запланованих робіт мав незначні труднощі у процесі аналізу досягнутих результатів. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку. Дотримувався принципів академічної доброчесності	31-40
Повністю виконав запланований обсяг навчальної роботи з постійною допомогою та контролем керівника практики або відповідального викладача (лектора). Володіє задовільними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, щодо нормативної бази та використовує їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи здобувачів; ознайомлений з основами методики викладання та організації освітнього процесу; використовував декілька методів навчання; проявив недостатньо сумлінне ставлення, наполегливість та старанність у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи здобувачів;	11-30
Повністю не виконав запланований обсяг навчальної роботи; потребував постійної допомоги та контролю керівника практики або відповідального викладача (лектора);	10-0

володіє задовільними теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, щодо нормативної бази, проте не в змозі використовувати їх під час проведення навчальних занять (консультування, керівництва практикою) та самостійної роботи здобувачів; ознайомлений з основами методики викладання та організації освітнього процесу; використовував вузьке коло методів навчання; не проявив сумлінного ставлення, наполегливості та старанності у підготовці, організації та проведенні навчальних занять та самостійної роботи здобувачів; при виконанні запланованих робіт мав постійні труднощі у процесі аналізу досягнутих результатів; дотримувався правил внутрішнього розпорядку; дотримувався принципів академічної доброчесності.	
Методична робота	
Самостійно та правильно визначив мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять і самостійної роботи студентів. Оволодів методикою викладання та організації навчального процесу. Використовував різноманітні прогресивні методи, засоби та технології навчання і викладання у педагогічній діяльності. Самостійно, правильно й у достатньому обсязі (та на достатньому рівні деталізації) розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали	21-30
Правильно визначив мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять та самостійної роботи студентів за незначної допомоги керівника практики, або відповідального викладача (лектора). Оволодів основами методики викладання та організації навчального процесу. Використовував найбільш поширені методи, засоби і технології навчання та викладання у педагогічній діяльності. Правильно й у достатньому обсязі (та на достатньому рівні деталізації) розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали за незначної допомоги керівника практики або відповідального викладача (лектора)	11-20
Визначив мету, дидактичні цілі та завдання навчальних занять і самостійної роботи студентів з допущенням значних помилок та незважаючи на коригування керівника практики, або відповідального викладача (лектора). Не оволодів основами методики викладання та організації навчального процесу; Використовував найбільш поширені методи, засоби і технології навчання та викладання у педагогічній діяльності. Розробляв й оформлював навчально-методичні та дидактичні матеріали з допущенням значних помилок і незважаючи на коригування	0-10

Організаційна робота	
Брав участь у наукових та / або методичних семінарах кафедри / університету / інших ЗВО (наукових установ). Відвідував заняття провідних викладачів. Брав участь в організації та проведенні заходів щодо розвитку професійних знань і вмінь, а також навичок самовдосконалення	5-10
Відвідував заняття провідних викладачів	5-2
Підготовка та захист звіту з ПП	

<i>У процесі проходження ПП:</i> дотримувався програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; систематично та правильно заповнював звіт з ПП, своєчасно завершив підготовку звіту з ПП і подав його на рецензування керівнику; проявляв охайність у роботі з документами. <i>У ході захисту звіту:</i> демонстрував глибокі знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; вільно відповідає на всі питання, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та дидактичних матеріалів, методів, засобів і технологій навчання.	10
<i>У процесі проходження ПП:</i> під контролем керівника дотримувався програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; усунув зауваження керівника та своєчасно завершив підготовку звіту з ПП та подав його на рецензування керівнику; проявляв охайність у роботі з документами. <i>У ході захисту звіту:</i> демонстрував достатні знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; відповідає на більшість питань, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та/або дидактичних матеріалів, методів, засобів і технологій навчання; допустив 1– 2 незначні помилки	8-9
<i>У процесі проходження ПП:</i> здебільшого майже повністю дотримувався програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; несвоєчасно завершив підготовку звіту з ПП, але подав його на рецензування керівнику і виправив помилки; не проявляв охайність у роботі з документами. <i>У ході захисту звіту:</i> демонстрував достатні знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; відповідав на частину питань, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та/або дидактичних матеріалів, методів, засобів і технологій навчання; допустив 2-4 незначні помилки	4-7
<i>У процесі проходження ПП:</i> здебільшого не дотримувався програми та методичних рекомендацій щодо оформлення індивідуального плану та ведення звітної документації з ПП; своєчасно не завершив підготовку звіту з ПП та не подав його на рецензування керівнику; не проявляв охайність у роботі з документами. <i>У ході захисту звіту:</i> демонстрував недостатні знання з навчальної дисципліни та нормативної бази; не відповідає на більшість питань, що пов'язані з підготовкою навчально-методичних та/або дидактичних матеріалів, методів, засобів і технологій навчання; допустив 5 та більше помилок	0 – 3

Зміст

Вступ	3
1. Характеристика, мета, завдання та результати педагогічної практики	4
2. Зміст та організація проведення педагогічної практики	6
3. Вимоги до баз педагогічної практики	10
4. Вимоги до звіту з педагогічної практики	11
5. Підбиття підсумків педагогічної практики	13
6. Критерії оцінювання результатів педагогічної практики	13
Рекомендована література	15
Додатки	18